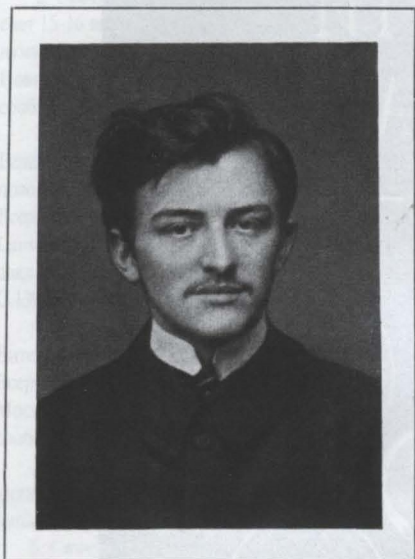

Мирослав Січинський

у фалеристичних пам'ятках початку ХХ століття

Мирослав Січинський

Майже сто років тому у травні 1908 р. по всій Європі прокотилася хвиля політичних маніфестацій, викликаних політичним вбивством студентом Львівського університету Мирославом Січинським австрійського намісника Галичини графа Андрія Потоцького [1].

У 1908 р. А. Потоцький шахрайським методом провів у Галичині вибори до сейму на користь поляків та москвофілів. А. Потоцький був не тільки ворогом усього українського, а й жорстоким мучителем українського народу, про який мав необережність сказати: “Може навіть смердюче бидло до мене йти на аудієнцію — лиш би говорило до мене по-польському”.

12 квітня 1908 р. о другій годині дня на аудієнцію до Потоцького записався елегантний молодий чоловік, що гарно розмовляв польською мовою. Подавши своє письмове прохання, студент спокійно вийняв пістолет і трьома пострілами смертельно поранив А. Потоцького.

На столі студент залишив записку польською мовою: “Я, М. Січинський, син українського народу, за криваві звірства над моїм народом засуджую вас, граф, на смерть, що і виконую”[2].

За три дні вся Європа знала про цю подію! В Італії, Франції, Югославії на вулиці вийшло багато студентів із портретами Мирослава Січинського. Про цю подію писала вся європейська преса. Відбулася велика маніфестація студентів і молоді у Львові, яку розігнала поліція. За три тижні про це довідалась українська діаспора у США та Канаді. На захист Січинського приїхали два адвокати з Америки та Відня, майже з усього світу з'їхались журналісти. Офіційно М. Січинського обороняв Кость Левицький. 30 червня 1908 р. дванадцятьма голосами (одногосно) Мирослава було засуджено на страту через повішення. На вимогу захисту касаційний трибунал у Відні 2 вересня скасував вирок. Та 15 квітня 1909 р. знову 12-ма голосами вирок було поновлено. 12 липня цар помилував Січинського: смертну кару було замінено на 20 років ув'язнення. З 29 липня Січинський почав відбувати покарання у тюрмі м. Станіслава (нині Івано-Франківськ), де до 9 листопада 1911 р. працював столяром.

У ніч із 9 на 10 листопада 1911 р. за допомогою майбутнього ініціатора Листопадового Чину та проголошення Західноукраїнської Народної Республіки у Львові Дмитра Вітовського та Михайла Цеглинського Січинський здійснив надзвичайно вдалу втечу з тюрми разом з двома наглядачами.

Для організації втечі, підкупу наглядачів, оплати адвокатських послуг та інших видатків, українська громада в США збрала близько 300 тис. доларів. Кошти були отримані від добровільних пожертвувань а також від випуску великої кількості різноманітних листівок з портретом М. Січинського. Відома листівка з портретом М. Січинського та написом “Січинський Герой України!”.

Степан Пахолко (Львів)
Ольга Мартин (Львів)
Олександр Мельник (Київ)

Не залишилися осторонь у збиранні коштів українські корпорації студентів у Відні, Берліні, Празі та інших містах Європи. Ймовірно з ініціативи найдавнішої української корпорації “Запороже”, що існувала в Чернівцях з 1906 р., був викарбуваний благодійницький жетон (рис. 2), на лицевій стороні якого вензель у виді переплетених літер “С”, “Г”, “У” та знаку оклику (Січинський Герой України!), а на звороті напис “1 Bier” (1 пиво).

Корпорації українських студентів, організуючи традиційні товариські розважальні “пивні” вечори, вживало такі жетони, як перепустку на вечірку, а отримані кошти від їх реалізації, йшли у фонд порятунку побратима-студента Мирослава Січинського. Ймовірно, що вартість жетона була значно вищою ніж пива.

Переважаюча більшість українських студентських корпорацій в Європі мала свої корпоративні відзнаки-вензели, у вигляді переплетених букв та неодмінного знаку оклику.

Для прикладу, відзнака корпорації українських студентів в Данцигу — “Чорноморе” (рис. 3) складалася з переплетених літер “Ч.У.Т.!” , що означали девіз корпорації: Чесність, Товариськість, Україна! [4].

Відома подібна відзнака невстановленої української корпорації у вигляді вензеля з переплетених букв “С.Т.У.!” (рис. 4). Ймовірно девіз корпорації: Солідарність, Товариськість, Україна!

Вдалося виявити срібний перстень, на овалі якого барельєф М. Січинського, у верхній частині є дата “1908”, у нижній вензель — з переплетених букв “М. С.”. По внутрішньому периметру — дарчий напис українською мовою. На жаль, поки що перстень недоступний для фотографування та дослідження!

Після теракту М. Січинського у 1910 р. його сестра Ірина виїхала до Америки, де організувала акцію збору коштів на визволення Мирослава Січинського з в'язниці [3].

У США українська діаспора випустила мистецьки виконаний медальйон з написом: "Мирослав Січинський в тюрмі" (рис. 1).

За способом виготовлення цей медальйон дуже схожий з медальйонами, які були випущені в США до шевченківського ювілею 1914 р. Поки що не вдалося встановити автора відзнаки, її тиражу, способу поширення, хоча можна припустити, що вона, мабуть не мала сталої вартості, і її надавали жертводавцям за посылну допомогу у збиранні необхідної суми для організації втечі М. Січинського.

Після втечі М. Січинський декілька місяців переховувався поміж українських селян на Галичині, а потім через Німеччину дістався до Норвегії, а звідти до Швеції. Вивчив норвезьку та шведську мови, студіював у шведських університетах, познайомився з визначними вченими, політиками, письменниками Швеції. З початком Першої Світової війни, як шведський кореспондент виїхав до США, де 8 місяців перебував нелегально, потім добровільно віддав себе в руки еміграційного відомства, щоб дістати американське громадянство. У США жив самотньо, займався самоосвітою, досконало вивчив англійську мову, брав активну участь у роботі Українського Національного Союзу. Перше судове засідання у справі М. Січинського відбулося в жовтні 1915 р. Американське законодавство не дозволяло набувати громадянства особам, що вчинили карні злочини, і повертало їх на Батьківщину, за винятком політичних злочинів. На захист М. Січинського виступили два адвокати: Семен Полик та Джілберт Ров, які довели суду, що М. Січинський вчинив політичне вбивство. Справа була виграна, і 5 лютого 1916 р. суд не заперечив у наданні Мирославу Січинському американського громадянства. Наглядачі, які допомогли М. Січинському здійснити втечу з в'язниці, теж отримали американське громадянство та грошову нагороду від української діаспори.

Рис. 1

Список літератури

1. **Ірина** з Січинських Ревюкова. // Вісник Союзу Визволення України, 1915 р., 15 серпня, ч.23-24. – С.16.

2. **Січинський Мирослав**// Енциклопедія українознавства. – Львів, 2000. – Т. 8. – С.2848.

3. **Пахолко С., Мартин О.** Подвиг, закарбований в медалі // За Вільну Україну, 2001 р., 17 липня, ч. 77.

4. **Пропам'ятна книга Данцігерів.** Історичні нариси та спогади колишніх студентів Політехніки Вільного Міста Данцигу 1921-1945. Накладом Архівної Комісії Данцігерів. –Філадельфія –Торонто–Нью-Йорк, 1979. – С.142-143.

Рис. 2

Рис. 3

Рис. 4